

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2649

av Beatrice Ask m.fl. (M, C, FP, KD)

Brott som begås på internet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kunskapen om den it-relaterade brottsligheten i hela rättskedjan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hot och kränkningar på internet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en brottsofferportal för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att vidta fler åtgärder för att höja säkerheten för kort med betalningsfunktion och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om kreditupplysningslagen bör ändras så att kreditupplysningar på näringsidkare inte omfattar skulder som inte blivit fastslagna av domstol eller Kronofogdemyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka polisens närvaro på internet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Samhället är i dag beroende av internet för att fungera. Den tekniska utvecklingen har inneburit många positiva förändringar och underlättar våra liv på en rad olika sätt. Men parallellt med många nya möjligheter har det även tillkommit nya problem. Internet är

en plats där många brott begås. Det är viktigt att markera att brott som förekommer på internet är lika allvarliga som annars. Samma regler ska gälla överallt. Hela rättskedjan måste följa med i utvecklingen för att samhället ska kunna gripa in när brott begås såväl på som utanför nätet.

Riksdagen beslutade i våras om ett tillkännagivande till regeringen om en ny straffbestämmelse som ska kunna tillämpas på systematiska fakturabedrägerier, så kallade bluffakturor. Brottet ska bara finnas i en grov form och benämnas grovt fordringsbedrägeri. Vi vill dessutom att försök och förberedelse till grovt fordringsbedrägeri ska kriminaliseras. Alliansen är angelägen om att regeringen agerar skyndsamt för att lägga fram ett sådant förslag till riksdagen.

Alliansen vill också att det ska bli straffbart att olovligen använda någon annans identitetsuppgifter och utge sig för att vara en annan person. Riksdagen har beslutat om ett tillkännagivande till regeringen om att kriminalisera identitetsstöld. Alliansen är angelägen om ett skyndsamt agerande från regeringen i frågan.

Hot och kränkningar

Internet har blivit en plats för hat, hot och kränkningar. Bilder, filmer och annan information som delas kan snabbt få en enorm spridning och finns sedan kvar under lång tid. Mobbning kan ta sig in i hemmet via datorer, läsplattor och mobiltelefoner. Enligt Friends nätrapport 2015 har var tredje ung person blivit utsatt för kränkningar på internet och i sociala medier. Sex procent uppger att de är nätmobbade, vilket motsvarar en till två elever i varje klass. Spel är den vanligaste platsen för kränkningar för killar. KiK och andra sociala medier är den vanligaste platsen för kränkningar för tjejer. 36 procent av tjejerna uppger att de har blivit utsatta, jämfört med 27 procent av killarna.

Rapporten *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet* som presenterades av Brottsförebyggande rådet (Brå) 2015 visar att det finns tydliga könsskillnader i de typer av nätkränkningar som anmäls till polisen. Den vanligaste typen av nätkränkning som flickor anmäler är att bilder på dem har publicerats på internet. När det gäller pojkar anmäler de oftast att de fått motta dödshot eller hot om våld med vapen. Flickor hängs ut med bilder medan pojkar hotas med våld.

Få brott klaras upp

I en granskning som gjorts av Brå gällande anmälda hot och kränkningar på nätet visade det sig att 96 procent av fallen lades ned av polis eller åklagare. Enligt Brå är en förklaring till den låga personuppleringen visserligen att många av dessa polisanmälningar inte kan leda till åtal, exempelvis om den anmälda händelsen inte är ett brott eller om den misstänkta är under 15 år. Lagstiftningen behöver ses över för att

bättre omfatta hot och kränkningar som sker på internet. De är allvarliga och ska hanteras, utredas och lagföras på precis samma sätt som andra hot.

Alliansregeringen tillsatte utredningen *Ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten* (dir. 2014:74) som ska se över lagstiftningen. Vi anser att det finns skäl för en bred översyn av det straffrättsliga skyddet särskilt när det gäller hot eller andra kränkningar på nätet. Skyddet mot spridning av integritetskänsligt material, exempelvis så kallad hämndporr, behöver stärkas med beaktande av grundlagen. Uppdraget ska redovisas i januari 2016.

Behov av mer kunskap

I rapporten *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet* konstaterar Brå att kunskapen om it-relaterade brott generellt sett är låg inom hela rättsväsendet. Det leder till att även ärenden som har utredningspotential riskerar att läggas ned eftersom kunskapen saknas om möjliga utredningsåtgärder. Det är allvarligt. Alliansen menar att det behövs ett kunskapslyft genom hela rättskedjan när det gäller internetrelaterad brottslighet.

Den tidigare alliansregeringen inledde ett arbete för att öka kunskapen om internetrelaterad brottslighet genom hela rättskedjan. Flera utredningar tillsattes för att se över brottsligheten på internet. Brås rapport är även den ett resultat av ett uppdrag som alliansregeringen gav för att kartlägga problemet med hot och kränkningar på internet. Det är viktigt att det arbetet fortsätter. Den som begår ett brott ska ställas inför rätta oavsett om brottet begås på eller utanför internet.

Bedrägeribrott på internet

Brottsligheten på internet är omfattande. Förutom hot och kränkningar är bedrägerier ett vanligt förekommande brott. Enligt Brå anmäldes cirka 156 000 bedrägeribrott år 2014. Det vanligaste är att det handlar om någon form av bedrägeri via internet, vilka utgör 39 procent av de anmälda brotten. Under den senaste tioårsperioden har de anmälda bedrägeribrotten ökat med 170 procent.

I ungefär en tredjedel av fallen handlar det om bank- eller kontokortsbedrägerier. För att de ska minska krävs det att branschen har rätt utrustning för att säkerställa att rätt person nyttjar kontokortet. Det krävs även noggranna kontroller av identitet och id-handlingar. I dag finns cirka 15 olika varianter av godkända id-handlingar. Personalen behöver därför ha utbildning på området. Dessutom bör åtgärder övervägas i syfte att säkerställa hög kvalitet på godkända id-handlingar. Ett sådant arbete kräver samverkan mellan flera myndigheter och företag.

De flesta butiker har i dag kortläsare som kräver både chip och PIN, vilket kan förebygga en del bedrägerier. Ett bankkort ska behandlas som en värdehandling. Har ägaren agerat vårdslöst och kortet blir stulet bör ägaren stå för en större del av betalningsansvaret.

Många som felaktigt påstås ha en skuld är oroliga för att hamna i ett betalningsregister, vilket kan försvåra framtida affärer. Detta utnyttjas av vissa företag. Vi vill överväga om kreditupplysningslagen bör ändras så att kreditupplysningar på näringsidkare inte omfattar sådana skulder som inte blivit fastslagna av domstol eller Kronofogdemyndigheten. Samma regel gäller i dag för fysiska personer som inte är näringsidkare.

Enligt kreditupplysningsföretaget UC gjordes 67 000 bedrägeriförsök med hjälp av identitetskapningar år 2014. Värdet uppgick till 3,7 miljarder kronor. Alliansregeringen tillsatte Egendomsskyddsutredningen som utredde frågan om identitetskapningar och föreslog att de borde kriminaliseras. Alliansen vill att det ska bli straffbart att olovligen använda någon annans identitetsuppgifter och utge sig för att vara en annan person. Riksdagen beslutade i våras om ett tillkännagivande till regeringen i frågan. Vi är angelägna om ett skyndsamt agerande från regeringen.

Riksdagen beslutade i våras även om ett tillkännagivande till regeringen om en ny straffbestämmelse som ska kunna tillämpas på systematiska fakturabedrägerier, så kallade bluffakturor. Brottet ska bara finnas i en grov form och benämnas grovt fordringsbedrägeri. Vi vill dessutom att försök och förberedelse till grovt fordringsbedrägeri kriminaliseras. Alliansen är angelägen om att regeringen agerar skyndsamt för att lägga fram ett förslag till riksdagen om att kriminalisera detta.

Behovet av en brottsofferportal

Den som får sin identitet stulen drabbas inte bara av en stor kränkning av den personliga integriteten, utan det medför också att den som drabbats tvingas ägna mycket tid och möda på att ordna upp situationen. Den drabbade måste i dag vända sig till i princip varje kreditupplysningsföretag för att i någon mån kunna värja sig mot att bedragare tar krediter i den enskildes namn.

Mer behöver göras av civilsamhället och näringslivet för att försvåra för de kriminella och därmed minska skadeverkningarna av identitetsstölderna. Det finns ett behov av en samlad funktion i form av en brottsofferportal dit de drabbade kan vända sig för att spärra sina identitetsuppgifter. I det sammanhanget måste särskilt kreditupplysningsföretagen ta sitt samhällsansvar genom att säkerställa att enskilda som drabbas av identitetsstöld enkelt och effektivt kan lindra effekterna. Det kan handla om att kreditupplysningsföretagen skapar en gemensam plattform och rutiner för samarbete

mot id-kapningar och upprättar ett gemensamt telefonnummer för spärr av kreditupplysningar för den som utsatts för identitetsstöld. Regeringen bör ta initiativ för att driva frågan framåt.

Polisens förmåga att utreda it-relaterade brott

Alla poliser måste kunna utreda enklare former av it-relaterad brottslighet. För att polisen ska bli bättre på att klara upp it-relaterade brott ska ett nationellt it-brottscentrum startas i oktober 2015. Det är en fråga som Alliansen tidigare drivit. Det krävs specialutbildade poliser som har kunskap om hur de it-relaterade brotten ska klaras upp. De kan sedan bistå andra med expertkompetens. När brottsligheten flyttar ut på internet måste polisen flytta efter. Polisens närvaro på internet behöver öka.

Beatrice Ask (M)

Johan Hedin (C)

Roger Haddad (FP)

Andreas Carlson (KD)